

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Judus jaunimas“ – iniciatyva išlaisvinti jaunimo potencialą, kad Europos Sąjungos ekonomikos augimas būtų pažangus, tvarus ir integracinis

(COM(2010) 477 galutinis)

(2011/C 132/10)

Pranešėjas **Pavel TRANTINA**

Bendrapranešėjis **Juan MENDOZA CASTRO**

Europos Komisija, vadovaudamasi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsniu, 2010 m. rugsėjo 15 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Judus jaunimas“ – iniciatyva išlaisvinti jaunimo potencialą, kad Europos Sąjungos ekonomikos augimas būtų pažangus, tvarus ir integracinis“

COM(2010) 477 galutinis.

Užimtumo, socialinių reikalų ir pilietybės skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2011 m. vasario 24 d. priėmė savo nuomonę.

470-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2011 m. kovo 15–16 d. (kovo 15 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę vieningai.

1. Rekomendacijų santrauka

1.1 EESRK gerai supranta, jog būtina sutelkti dėmesį į jaunimą, kuris skaudžiai pajuto dabartinės ekonomikos krizės poveikį. EESRK pripažįsta, kad iniciatyva „Judus jaunimas“, kuri yra neatsiejama nuo strategijos „Europa 2020“ priemonių, yra naudinga, ir apskritai teigiamai vertina komunikato nuostatas. EESRK yra pasiruošęs prisidėti prie tų nuostatų įgyvendinimo suvienydamas pastangas su socialiniais partneriais ir pilietinės visuomenės organizacijomis, aktyviau informuodamas juos apie šią iniciatyvą ir padėdamas nustatyti iniciatyvos spragas, kurias užpildo ES jaunimo strategija.

1.2 EESRK pabrėžia, kad reikėtų stebėti, kaip įgyvendinami iniciatyvoje „Judus jaunimas“ iškelti tikslai, ir mano, kad įgyvendinimo pažangą reikėtų vertinti remiantis aiškiais rodikliais, kad valstybės narės galėtų dėti daugiau pastangų tais atvejais, kai tikslai nepasiekiami laiku.

1.3 Tuo metu, kai ekonomikos krizė verčia pergaltoti biudžeto prioritetus, EESRK pabrėžia, jog labai svarbu ir toliau efektyviai nacionaliniu ir ES lygmeniu skirti ir, kai įmanoma, didinti išteklius švietimui ir mokymui bei jaunimo užimtumui. Ekonomikos atgaivinimo politika turi skatinti kurti stabilias darbo vietas ir užkirsti kelią bet kokiam mokslo nutraukimui.

1.4 EESRK pritaria tam, kad reikia kurti stažuocių kokybės sistemą, ir teigiamai vertina priemones, kuriomis siekiama pašalinti teises ir administracines kliūtis laisvam jaunų žmonių judėjimui švietimo, mokymosi ir pameistrystės tikslais.

1.5 EESRK pritaria Komisijos iniciatyvai siekti neformaliojo mokymosi įteisinimo ir geriau fiksuoti įgūdžius, kurie įgyjami už formaliojo švietimo sistemos ribų (pavyzdžiui, sukurti Europos įgūdžių pasą). Diskusijose dėl įteisinimo būdų taip pat reikėtų aptarti švietimo ir mokymo kokybę, kokybės kontrolę ir stebėseną. Tuo pat metu EESRK primena, kad neformaliojo mokymosi rėmimo priemonės turėtų būti naudingos visiems, o ne vien mažiau galimybių turinčiam jaunimui.

1.6 EESRK teigiamai vertina nacionaliniu lygmeniu numatomas priemones, pavyzdžiui, „Jaunimo garantijas“, kurios padeda jaunimui baigus mokslus pereiti į darbo rinką. Tačiau EESRK laikosi nuomonės, kad kai kuriuos kitus komunikato pasiūlymus reikėtų plačiau išnagrinėti prieš juos įgyvendinant. Tai pasakytina apie aukštojo mokslo rezultatų lyginimą, „Judaus jaunimo“ kortelės kūrimą, iniciatyvą „Tavo pirmasis EURES darbas“ ir Europos mikrofinansų priemonės „Progress“ ateitį.

1.7 EESRK palaiko Komisijos pastangas nustatyti efektyviausius jaunimo užimtumo rėmimo būdus. Tai – mokymo programos, socialinės apsaugos priemonės ir socialinės garantijos, derinamos su aktyvinimu, įdarbinimo subsidijavimu ir tinkamomis su darbo užmokesčiu susijusiomis taisyklėmis ir socialinės apsaugos priemonėmis, taip pat profesinis orientavimas. EESRK pabrėžia, kad šių priemonių reikia imtis pasinaudojant socialiniu dialogu ir dialogu su pilietine visuomene bei aktyviau šiame dialoge dalyvaujant.

1.8 Inicijatyvoje švietimas ir užimtumas iš tikrųjų užima svarbią vietą, tačiau nepakankamai akcentuojamas socialinio kapitalo kaupimas ir jaunimo dalyvavimas Europos pilietinėje visuomenėje. Be to, į jaunimui sukurtas strategijas pirmiausia turėtų būti įtrauktas ir integracinis augimas, taip pat numatytos priemonės, būtinos tų strategijų įgyvendinimui, pavyzdžiui, šiuo metu įgyvendinamos „Veiklaus jaunimo“ programos palaikymas ir stiprinimas.

1.9 EESRK apgailestauja, kad inicijatyvoje neminama veikla, susijusi su Europos jaunimo socialinių ir pilietinių aspektų stiprinimu ir formavimu. Skaitant komunikatą turėtų būti aišku, kad pavadinimas „Judus jaunimas“ reiškia, jog inicijatyva parengta ne tik dėl jaunimo arba jaunimui, bet ir kartu su jaunimu, tuo pažymint, kad įgyvendinant pasiūlytus veiksmus reikės aktyvaus jaunimo dalyvavimo. EESRK prašo Komisijos į inicijatyvą įtraukti reikiamą veiklą.

1.10 EESRK siūlo naują informaciją, pateikiamą specialioje inicijatyvos interneto svetainėje, taip pat skelbti jau veikiančiuose informacijos portaluose, pavyzdžiui, PLOTEUS ar YOUTH. Naujos informacijos paskelbimas jau veikiančiose svetainėse duotų geresnių rezultatų, o jaunimui būtų lengviau tą informaciją susirasti.

1.11 Stažuotės turėtų tapti patrauklesnės, turėtų atitikti visų suinteresuotų šalių interesus, o valstybės narės, naudodamos įvairias paskatas, turėtų skatinti darbdavius sudaryti daugiau stažavimosi galimybių, kurios vėliau užtikrintų daugiau ir geresnių darbo vietų jaunuoliams.

1.12 EESRK džiaugiasi, kad komunikate svarbi vieta teikiama Europos socialinio fondo (ESF) lėšų panaudojimui. Derėdamasi su valstybėmis narėmis dėl biudžeto nuostatų naujojoje daugiametėje finansinėje programoje, Europos Komisija turėtų ypatingą dėmesį skirti tam, ar yra pakankamai lėšų ESF iniciatyvoms, pirmiausia toms, kurios susijusios su jaunimu.

1.13 EESRK atidžiai įvertins galimą Europos studentų paskolų sistemos naudą, palyginti su jau turimomis galimybėmis ir priemonėmis.

2. Svarbiausios Komisijos pasiūlymo nuostatos

2.1 Strategijoje „Europa 2020“ iškelti aukšti pažangaus, tvaraus ir integracinio augimo Europos Sąjungoje tikslai, kuriems pasiekti labai reikalingas jaunimo dalyvavimas. Kokybiškas visiems prieinamas švietimas ir mokymas, sėkminga ir ilgalaikė integracija į darbo rinką, deramas ir pakankamai apmokamas darbas bei didesnis mobilumo galimybės yra būtini **„norint išlaisvinti visų jaunų žmonių potencialą“⁽¹⁾ ir tokiu būdu įgyvendinti** „Europa 2020“ strategijos tikslus. Todėl inicijatyva „Judus jaunimas“ dėl joje numatytų priemonių yra viena iš strategijos pavyzdinių iniciatyvų.

2.2 Inicijatyvos „Judus jaunimas“ tikslas – prisidėti prie Europos bendradarbiavimo švietimo ir mokymo srityje strateginėje programoje („ET 2020“) nustatytų tikslų ir prioritetų ir įgyvendinti priemones šiems uždaviniams pasiekti:

- pagerinti jaunimo galimybes sėkmingai patekti į darbo rinką ir joje išsilaikyti,
- užtikrinti, kad daugiau jaunų žmonių įgytų aukštąjį išsilavinimą,
- geriau pritaikyti švietimą ir profesinį mokymą jaunimo poreikiams,
- užtikrinti, kad iki 2020 m. kiekvienas Europos pilietis panorėjęs galėtų studijuoti ar mokytis užsienyje,
- sumažinti jaunimo nedarbą padidinant jauniems žmonėms prieinamų darbo vietų skaičių, suteikti studentams galimybę stažuotis įmonėse ir įgyti tokią darbo patirtį, kuri ugdytų studentų verslumo dvasią,
- daugiau ir geriau informuoti apie ES mobilumo priemones, pirmiausia kursus, mokymą, stažuotes užsienyje ir pan.

2.3 Kiekvienoje prioritetinėje srityje numatyta **svarbių naujų veiksmų**. Tuos veiksmus sudaro pasiūlymai, kuriais norima konkrečiai prisidėti prie šių prioritetų įgyvendinimo.

⁽¹⁾ COM (2010) 477 galutinis

3. Komiteto bendrosios pastabos dėl Komisijos komunikato

3.1 Pavyzdinė iniciatyva „Judus jaunimas“ dera su pažangaus, tvaraus ir integracinio augimo strategija „Europa 2020“. Joje atsiskleidžia naujas holistinis požiūris – jaunimo švietimo ir užimtumo politiką glaudžiai sieti su kitomis pavyzdinėmis iniciatyvomis ir penkiais ES lygmens pagrindiniais tikslais. EESRK pabrėžia, kad būtina derinti ES ir nacionalinę politiką, kad nevyriausybinių suinteresuotieji subjektai galėtų atlikti svarbų vaidmenį.

3.2 EESRK norėtų pabrėžti, kad ši iniciatyva skelbiama tuo metu, kai Europa susiduria su didžiausia per daugelį metų ekonomikos krize. Krizės negalima nepaisyti, nes iniciatyvos tikslas yra „išlaisvinti jaunimo potencialą, kad Europos Sąjungos ekonomikos augimas būtų pažangus, tvarus ir integracinis“. Pats laikas paklausti, kaip krizė šiuo metu veikia darbo vietų garantijas, socialines teises ir visus planus ir projektus dėl studentų ir darbo jėgos mobilumo. EESRK mano, jog svarbu atkreipti dėmesį į ekonomikai skirtų priemonių ir galimo tų priemonių poveikio jau parengtiems ir jaunimui labai svarbiems Europos planams ir programoms ryšį. Reikėtų vengti bet kokio finansavimo mažinimo. Priešingai, turimus išteklius reikėtų paskirstyti tikslingiau ir galbūt ženkliai padidinti.

3.3 EESRK pripažįsta, kad iniciatyva „Judus jaunimas“, kuri yra neatsiejama nuo strategijos „Europa 2020“ priemonių, yra naudinga ir apskritai teigiamai vertina komunikato nuostatas. Visų svarbiausia, kad iniciatyva veiksmingiau susietų įvairias taikomas ir būsimas priemones ir projektus, tuo pagerindama galimybes pasiekti pirmiau išvardytus tikslus. EESRK apgailestauja, kad iniciatyvoje nenumatyti veiksmai, kurie būtų skirti Europos jaunimo socialiniams ir pilietiniams reikalams. Skaitant komunikatą turėtų būti aišku, kad pavadinimas „Judus jaunimas“ reiškia, jog iniciatyva parengta ne tik dėl jaunimo arba jaunimui, bet ir kartu su jaunimu, tuo pažymint, kad įgyvendinant pasiūlytus veiksmus reikės aktyvaus jaunimo dalyvavimo. EESRK prašo Komisijos į iniciatyvą įtraukti reikalingą veiklą.

3.4 Kadangi iniciatyva skiriama dviem svarbioms sritims – švietimui ir užimtumui – EESRK teigiamai vertina faktą, kad iniciatyvoje didelė svarba teikiama mobilumui, patrauklumui ir kokybei – tokiu būdu iniciatyva susiejama su 2020 m. Europos bendradarbiavimo švietimo ir mokymo srityje strategine programa (ET 2020), o labiausiai su pirmu ir antru strateginiais tikslais. Svarbu, kad šioje iniciatyvoje ypatingas dėmesys skiriamas didesniai mokymosi mobilumui, aukštojo mokslo modernizavimui, savišvietos ir neformaliojo mokymosi gerinimui ir įteisinimui bei efektyvių, ilgalaikių investicijų į švietimą ir profesinį mokymą garantavimui.

3.5 EESRK taip pat teigiamai vertina faktą, kad iniciatyvoje akcentuojami tikslų tarpusavio ryšiai ir kalbama apie šiuo metu vykstantį Europos kvalifikacijų sandaros įgyvendinimą, atviresnes švietimo sistemas, geresnį profesinį orientavimą ir švie-

timo įstaigų ir darbdavių partnerystę⁽²⁾. EESRK rekomenduoja, kad įgyvendinant šią iniciatyvą pirmiausia būtų stengiamasi atverti švietimo sistemas ir pritaikyti jas prie visuomenės ir darbo rinkos poreikių. Tai pavyks padaryti, jeigu „Judus jaunimo“ iniciatyva bus efektyviai sujungta su jau veikiančiomis mokymosi mobilumo priemonėmis, pavyzdžiui, Europasu, Europos kreditų perkėlimo sistema (ECTS), taip pat jeigu bus stiprinamas mokslo įstaigų ir darbdavių, taip pat profesinių sąjungų, studentų ir kitų suinteresuotųjų subjektų bendradarbiavimas.

3.6 Iniciatyvoje švietimas ir užimtumas iš tikrųjų užima svarbią vietą, tačiau nepakankamai akcentuojamas socialinio kapitalo kaupimas ir jaunimo vaidmens propagavimas Europos pilietinėje visuomenėje. Šiuo požiūriu iniciatyva „Judus jaunimas“ nevisiškai atitinka 2009 m. priimtos naujosios ES jaunimo strategijos „Investicijos ir įgalinimas“ tikslus, nepakankamai dera su Lisabonos strategija (165 straipsnio 2 dalimi), sutvirtinančia pilietybės aspektą, su poreikiu skatinti jaunus žmones dalyvauti demokratiname gyvenime ir su jaunimui skirtomis priemonėmis. Į komunikatą turi būti įtraukti svarbūs, tiesiogiai su verslu susiję įgūdžiai (pavyzdžiui, novatoriškumas ir verslumo dvasia), pilietiškumo ugdymas, solidarumas ir socialinės sanglaudos stiprinimas, t. y. visapusiškas jaunimo dalyvavimas socialinėje darbotvarkėje. Taip pat turi būti sukurtos ir iniciatyvą įtrauktos būtinos paramos priemonės.

3.7 Be to, į jaunimui sukurtas strategijas pirmiausia turėtų būti įtrauktas ir integracinis augimas, taip pat numatytos priemonės, būtinos tų strategijų įgyvendinimui, pavyzdžiui, šiuo metu įgyvendinamos „Veiklaus jaunimo“ programos palaikymas ir stiprinimas.

3.8 Iniciatyvoje reikėtų aiškiau išdėstyti kai kuriuos su nediskriminavimu susijusius aspektus. EESRK siūlo į iniciatyvą įtraukti priemones, kurios spręstų vaikinių ir merginų darbo užmokesčio atotrūkio klausimą. Reikia spręsti vietos ir iš imigrantų šeimų kilusių jaunuolių skirtingos padėties problemą ir sunkumus, kurie išskyla siekiant vienodų sąlygų ir kvalifikacijos. Reikėtų pakankamą dėmesį skirti ir nepalankioje padėtyje esančių jaunuolių integravimui į darbo rinką.

3.9 Reikėtų stebėti, kaip įgyvendinami iniciatyvoje iškelti tikslai, o įgyvendinimo pažangą vertinti remiantis aiškiais rodikliais, kad valstybės narės galėtų dėti daugiau pastangų tais atvejais, kai tikslai nepasiekiami laiku.

3.10 Tolesniame skyriuje EESRK aptars komunikate išskirtas prioritėtines sritis ir pateiks savo pastabas ir papildomą informaciją apie visus pasiūlytus naujus svarbius veiksmus.

⁽²⁾ Šią sąvoką reikėtų suprasti plačiausia prasme – kai kas nors ką nors įdarbina bet kokiame sektoriuje – privačiame, viešajame ir nevyriausybiname.

4. Modernių švietimo ir mokymo sistemų kūrimas svarbiausiems gebėjimams ir meistriškumui užtikrinti

4.1 Pasiūlyti Tarybos rekomendacijos dėl mokyklų metančių asmenų skaičiaus mažinimo projektą (2010 m.)

4.1.1 Mokyklų metančių asmenų skaičiaus mažinimas yra labai svarbus klausimas, ypač kai kurioms valstybėms narėms. Tai – vienas svarbiausių strategijos „Europa 2020“ tikslų, kuris tiesiogiai remiasi strateginės programos „ET 2020“ lyginamaisiais standartais. Ekonomikos krizei verčiant mažinti biudžetus EESRK pabrėžia, jog labai svarbu išlaikyti, o kai įmanoma, ir padidinti nacionaliniu lygiu skiriamus išteklius užkirsti kelią mesti mokyklą.

4.2 Suburti aukšto lygio raštingumo didinimo ekspertų grupę (2010 m.)

4.2.1 EESRK pritaria tiems metodams, kurių veiksmingumas gerinant moksleivių ir studentų gebėjimus ir mažinant neraštingumą ES pasitvirtino. Be to, Komitetas pabrėžia, jog labai svarbios programos, skirtos jaunimui iš socialiai remtinų ir imigrantų šeimų. Svarbu, kad aukšto lygio ekspertų grupė sudarytų sąlygas dialogui ir konsultacijoms su socialiniais partneriais ir pilietinės visuomenės organizacijomis.

4.3 Didinti profesinio mokymo patrauklumą, pasiūlę ir kokybę

4.3.1 Pasikonsultavęs su Europos profesinio mokymo plėtros centru (Cedefop), EESRK atkreipia dėmesį į būtinybę iš naujo įvertinti švietimo, mokymo ir mokymosi strategijas, įskaitant profesinį švietimą ir mokymą. Komiteto nuomone reikia:

- tikslingesnio švietimo ir mokymo,
- siekti platesnių žinių, įgūdžių ir gebėjimų ir juos vertinti,
- mažinti žinių ir įgūdžių atotrūkį,
- remti naujos mokymosi aplinkos kūrimą,
- atverti švietimo ir mokymo struktūras ir įstaigas,
- atsižvelgti į individualius poreikius.

4.3.2 Todėl EESRK teigiamai vertina Briugės komunikatą, kuriame raginama stiprinti Europos bendradarbiavimą profesinio švietimo ir mokymo srityje. Komunikate nustatoma 11 ilgalaikių strateginių tikslų ateinančiam dešimtmečiui (2011–2020 m. laikotarpiui). EESRK pritaria, kad reikia gerinti

profesinio mokymo kokybę ES lygmeniu. Profesinis švietimas ir mokymas turėtų tapti ta tiksline sritimi, kuri viena pirmųjų pajustų didesnio mobilumo naudą.

4.4 Pasiūlyti stažuocių kokybės sistemą

4.4.1 EESRK pritaria priemonėms, skirtoms pašalinti teises ir administracines kliūtis, kurios trukdo laisvam jaunimo judėjimui stažavimosi tikslais. Struktūruoto dialogo su jaunimu metu paaiškėjo kita didelė problema: stažuocių kokybė skirtingose valstybėse narėse. Todėl Europos kokybės sistema turėtų paskatinti nacionalines diskusijas dėl stažuocių, pameistrystės ir jauniems žmonėms siūlomų darbo sutarčių kokybės. Stažuotes reikėtų įtraukti į mokymo programas, jose turėtų būti numatytas stiprus edukacinis elementas. Tai padėtų jaunuoliams vėliau gauti stabilų, kokybišką, pakankamai apmokamą darbą, kuriame jie nebūtų diskriminuojami.

4.4.2 Stažuocių kokybės sistema turėtų apimti visas mokymosi realioje darbo aplinkoje formas, nepriklausomai nuo to, ar tas mokymasis patenka į formaliojo švietimo programas, ar mokomasi savanoriškai už bet kokios formaliojo švietimo sistemos ribų. Stažuotė neturėtų tapti tikro darbo pakaitalu, tačiau stažuotojams turėtų suteikti įgūdžių, kurių reikia norint sklandžiai pereiti į profesinę veiklą. Jauni stažuotojai turėtų gauti finansinį atlygį už bet kokias tikras profesines užduotis, jiems turi būti suteikiamos ir socialinės garantijos. Kad tokios stažuotės būtų veiksmingos ir reikalingos darbo rinkai, svarbu, kad jas rengiant, organizuojant, įgyvendinant ir finansuojant dalyvautų **socialiniai partneriai**.

4.4.3 Stažuotės turėtų tapti patrauklesnės, turėtų atitikti visų suinteresuotųjų šalių interesus, o valstybės narės, taikydamos įvairias paskatas, turėtų skatinti darbdavius sudaryti daugiau stažavimosi galimybių, kurios vėliau užtikrins daugiau ir geresnių darbo vietų jaunuoliams. Reikėtų atsižvelgti ir į Europos socialinių partnerių priimtą bendrąjį susitarimą dėl įtraukusių darbo rinkų.

4.5 Pasiūlyti Tarybos rekomendacijos dėl neformaliojo mokymosi ir savišvietos rezultatų įteisinimo projektą (2011 m.)

4.5.1 EESRK jau seniai mano, kad šis klausimas yra labai svarbus, todėl pritaria papildomoms priemonėms šioje srityje. EESRK ypač teigiamai vertina didelį dėmesį neformaliojo mokymosi rezultatų įteisinimui. Diskutuojant dėl įgūdžių įteisinimo būdų taip pat reikėtų aptarti neformaliojo mokymosi kokybę, kokybės kontrolę ir stebėseną. Neformalųjį mokymąsi skatinančios priemonės turėtų būti naudingos visiems, todėl jų nereikėtų skirti vien tik nepalankioje padėtyje esantiems jaunuoliams (kaip siūloma komunikate). Neformalusis mokymasis, kurį savanoriškos veiklos pagrindu organizuoja daugiausia nevyriausybinės organizacijos, yra svarbus, nes padeda jaunimui įgyti šiandienos pasaulyje reikalingų įgūdžių – kūrybingumo, gebėjimo dirbti komandoje, spręsti problemas, kalbų mokėjimo, kultūrų pažinimo, empatijos, iniciatyvumo ir atsakomybės.

4.5.2 Dėl savišvietos įteisinimo – šios mokymosi rūšies pripažinimui svarbus bus darbdavių vaidmuo, taip pat profesinio rengimo ir aukštojo mokslo įstaigų vaidmuo.

4.5.3 Dėl neformaliojo mokymo ir savišvietos pripažinimo – kai kuriose valstybėse narėse jau yra gerosios praktikos pavyzdžių (Vokietijoje yra „Profilpass“, Čekijoje – „Keys for life“). Rengiant Tarybos rekomendaciją į šiuos pavyzdžius reikėtų atsižvelgti. Komisija turėtų prisidėti prie geros praktikos sklaidos ir analizės ir atsižvelgti į tai, kad ES šalys pasižymi didžiule išsivystymo, tradicijų ir esamos situacijos įvairove.

5. Aukštojo mokslo patrauklumo didinimas žinių ekonomikoje

5.1 Remti aukštojo mokslo reformas ir modernizavimą parengiant komunikatą, kuriame bus nustatyta nauja tobulesnė aukštojo mokslo darbotvarkė (2011 m.).

5.1.1 Aukštojo mokslo reformai turėtų tekti daug didesnis vaidmuo siekiant strategijos „Europa 2020“ tikslų – padaryti ES visuomenę žinių, inovacijų ir vystymosi lydere. Tretinio mokslo sistemų modernizavimas – Europos aukštojo mokslo erdvės sukūrimas ir Bolonijos proceso tikslų įgyvendinimas, didesnis pilietinės visuomenės ir privataus sektoriaus dalyvavimas, aukštojo mokslo kokybės užtikrinimo sistemų peržiūra ir sustiprinimas ir švietimo socialinio aspekto reikšmės pripažinimas turėtų padėti jauniems absolventams sėkmingai patekti į darbo rinką ir turėtų pašalinti vis dar egzistuojančias kliūtis, išskylančias dėl socialinės nelygybės, lyties, tautybės ir pan., lygiomis teisėmis dalyvauti švietimo sistemoje.

5.2 Lyginti aukštojo mokslo rezultatus

5.2.1 Nors vienas iš tikslų – nustatyti lyginamuosius standartus, pagal kuriuos būtų galima įvertinti aukštojo mokslo rezultatus ir laimėjimus, EESRK pabrėžia, kad labai svarbu kriterijus atrinkti glaudžiai bendradarbiaujant su švietimo ekspertais, pilietinės visuomenės organizacijomis ir privačiu sektoriumi, nes ši sritis yra labai jautri. EESRK supranta susirūpinimą dėl galimos kitose srityse taikomų įvertinimo arba klasifikavimo metodų ekstrapoliacijos ir abejoja, ar ES kompetencijai priklausytų kurti naują daugiamečių universitetų reitingavimo sistemą arba skalę.

5.3 Pasiūlyti daugiamečių strateginę inovacijų darbotvarkę (2011 m.)

5.3.1 Dėl strateginės inovacijų darbotvarkės (2011 m.) EESRK primena Komisijai daugelį pastaraisiais metais šiai temai skirtų savo nuomonių ir rekomendacijų (3).

(3) EESRK nuomonės „Bendrijos inovacijų politikos peržiūra besikeičiančiame pasaulyje“, OL C 354, 2010 12 28, p. 80, ir „Investicijos į žinias ir inovacijas (Lisabonos strategija)“, OL C 256, 2007 10 27, p.17.

6. Didesnio tarptautinio jaunuolių mobilumo mokymosi ir darbo tikslais rėmimas

6.1 Sukurti specialią „Judaus jaunimo“ interneto svetainę, kurioje būtų informuojama apie mobilumo ir mokymosi galimybes ES (2010 m.)

6.1.1 EESRK siūlo naują informaciją skelbti jau veikiančiuose informaciniuose portaluose, pavyzdžiui, PLOTEUS ar YOUTH, nes toks informavimas duotų geresnių rezultatų, o jaunimui būtų lengviau tą informaciją susirasti. Reikėtų sukurti bendrą duomenų bazę, kurioje būtų kaupiama informacija apie siūlomas stažuotes ir savanorišką darbą ir į kurią būtų galima patekti per minėtas interneto svetaines.

6.2 Pasiūlyti Tarybos rekomendaciją edukaciniam jaunimo judumui skatinti (2010 m.)

6.2.1 EESRK sutinka, kad reikia stiprinti konkrečias priemones, kurių tikslas – didesnis besimokančiųjų mobilumas, ir įgyvendinti viešųjų konsultacijų išvadas dėl pasiūlymų, pateiktų žaliojoje knygoje „Besimokančio jaunimo judumo skatinimas“. Komitetas aktyviai dalyvavo konsultacijose 2009 m. ir pateikė keletą vertingų rekomendacijų (4). Paramos priemonės reikia teikti prieš judumo projektus, per juos ir po jų.

6.3 Sukurti „Judaus jaunimo“ kortelę

6.3.1 Iš komunikato nepakankamai aišku, ar siūloma nauja kortelė, ar norima tobulinti jau naudojamą Europos jaunimo kortelę („Youth 26 Card“). Reikėtų išsiaiškinti, ar nauja kortelė tikrai būtų naudinga ir palyginti ją su kitomis šiuo metu išduodamomis kortelėmis.

6.4 Paskelbti Europos Teisingumo Teismo nutarčių, susijusių su mobilių besimokančių asmenų teisėmis, vadovą (2010 m.)

6.4.1 EESRK mano, kad tai – gera priemonė ir pažymi, kad nutartis reikėtų skelbti lanksčia, lengvai surandama ir suprantama forma. Jos turi būti nesunkios naudoti ir vidurinių mokyklų moksleiviams.

6.5 Pasiūlyti Europos įgūdžių pasą (2011 m.)

6.5.1 EESRK pritaria tam, kad reikia kurti Europos įgūdžių pasą. Komitetas taip pat mano, kad reikėtų sujungti šiuo metu išduodamus pasus (Europosą ir jaunimo pasą) į vieną bendrą formą, kuri apimtų ir tradicinį gyvenimo aprašymą, ir formalųjį išsilavinimą (Europasas), ir neformalųjį išsilavinimą ar savišvietą. Jaunimui kol kas išpūdzio nedaro nuolat peržiūrimų ir galiausiai nelabai veiksmingų priemonių gausa. Ar Europos įgūdžių pasas bus sėkminga iniciatyva be kitų veiksmų priklausys ir

(4) EESRK nuomonė dėl Žaliosios knygos „Besimokančio jaunimo judumo skatinimas“, OL C 255, 2010 9 22, p. 81.

nuo to, kaip į jį žiūrės darbdaviai ir kaip jį naudos jaunimas – reikės pasirūpinti, kad jaunimas gautų būtinas konsultacijas ir paramos priemones.

6.6 Įgyvendinti naują iniciatyvą „Tavo pirmasis EURES darbas“

6.6.1 EESRK teigiamai vertina bet kokios formos paramą, kuri pagerina jaunimo įsidarbinimo perspektyvas. EESRK mano, kad šiuo požiūriu būtų naudinga tobulinti EURES ir kitus informacinius portalus ir gerinti jų teikiamų paslaugų kokybę.

6.7 2010 m. sukurti Europos laisvų darbo vietų stebėjimo sistemą

6.7.1 EESRK teigiamai vertina nuolat skelbiamą Europos laisvų darbo vietų stebėjimo sistemos leidinį, nes jame pateikiama vertingos ir aktualios informacijos apie poslinkius Europos darbo rinkoje.

6.8 Stebėti, kaip įgyvendinami ES teisės aktai, kuriais reglamentuojama darbuotojų judėjimo laisvė

6.8.1 EESRK iš principo sutinka su tuo, kad ES teisės aktų dėl laisvo darbuotojų judėjimo taikymas naudingas jaunimui ir turėtų būti atidžiau stebimas (ši priemonė taikoma jau kurį laiką). Tačiau Komisija aiškiai nepasako, kaip bus organizuojama teisės aktų stebėseną ir mobilaus jaunimo iniciatyvų įgyvendinimas.

7. Jaunimo užimtumas

7.1 Nustatyti veiksmingiausias jaunimo užimtumo rėmimo priemones

7.1.1 Jaunimo nedarbas, kuris nuogaustauti vertė dar prieš kylant krizei, tapo viena didžiausių nerimą keliančių Europos darbo rinkos problemų. Kaip teigiama iniciatyvoje, **„jaunimo nedarbas yra didžiulis ir siekia beveik 21 proc. – tai yra nepriimtina. Norint pasiekti 75 proc. 20–64 m. gyventojų užimtumą būtina iš esmės gerinti jaunimo galimybes patekti į darbo rinką“** ⁽⁵⁾. Negalima neįvertinti priemonių, kurios padeda jauniems žmonėms nuo pat profesinės karjeros pradžios garantuoti kokybišką, nuolatinį ir pakankamai apmokamą darbą, svarbos. EESRK teigiamai vertina siūlomas iniciatyvas ir ragina Komisiją siekti tvirtų valstybių narių išsipareigojimų (pritariant socialiniams partneriams ir kitiems suinteresuotiesiems subjektams) kurti darbo vietas jaunimui. EESRK taip pat pritaria komunikato teiginiui, kad **„su darbo užmokesčiu susijusios**

arba nesusijusios paskatos galėtų padėti įdarbinti patirties neturinčius darbo rinkos dalyvius, tačiau reikėtų stengtis, kad **tai nekeltų papildomo nesaugumo**. Teigiamą vaidmenį nustatant pradinio darbo užmokesčio dydį gali atlikti ir kolektyvinės derybos laikantis vienodo darbo užmokesčio arba ekvivalentiškos darbo vertės principo“.

7.1.2 Jeigu norime didesnio Europos konkurencingumo turime spręsti jaunimo problemas šiandienos darbo rinkoje. Tai pavyks, jeigu pagaliau užtikrinsime, kad talentingų jaunosios kartos atstovų gebėjimai būtų geriau panaudojami, o ne iššvaistomi.

7.1.3 EESRK pritaria mėginimams surasti pačias efektyviausias jaunimo užimtumo rėmimo priemones, pavyzdžiui, mokymo programas, socialinės apsaugos priemones ir išmokas, kurios derinamos su aktyvinimu, įdarbinimo subsidijavimu, tinkamomis su darbo užmokesčiu susijusiomis taisyklėmis ir socialinės apsaugos priemonėmis. Komisija teisingai akcentuoja profesinį orientavimą. Kai jauniems žmonėms tenka apsispręsti dėl būsimos profesinės karjeros, jie turėtų gauti jiems būtiną informaciją apie įvairias tolesnio mokymosi galimybes, turėtų aiškiai suvokti, kokių įgūdžių ir kompetencijos reikia, ir gauti informaciją apie galimus poslinkius darbo rinkoje, kad atitinkamai galėtų planuoti savo ateitį. Tai ypač svarbu, kai reikia ruošti pirmajam darbui ir jo ieškoti.

7.2 Sukurti nedirbančių ir nesimokančių jaunuolių padėties stebėsenos sistemą

7.2.1 Kita dabartinės krizės pasekmė – didėjantis nedirbančių ir nesimokančių jaunuolių skaičius. Iki šiol buvo sudėtinga suvokti šio reiškinio mastą ES lygmeniu ir jo poveikį jaunimo psichikos sveikatai ir gerovei. Todėl EESRK teigiamai vertina pasiūlymą vykdyti sistemingą stebėseną šioje srityje.

7.3 Naudojantis „Progress“ programos parama parengti Europos darbo biržų savitarpio mokymosi programą (2010 m.)

7.3.1 EESRK pritaria šiai priemonei ir rekomenduoja ją taikant pirmiausia siekti sujungti visas ligšiolines priemones, finansavimą ir patirties mainus. Labai svarbu, kad darbo biržos dirbtų veiksmingai ir tinkamai. Deja, kai kuriose valstybėse narėse už šias paslaugas atsakingos privačios agentūros ir kai kurios iš jų yra nepakankamai reguliuojamos ar stebimos. Labai svarbu išvengti stabilų, kokybišką darbą ir garantuoti socialines teises. Šioje, kaip ir kitose srityse nepaprastai svarbus socialinių partnerių indėlis.

⁽⁵⁾ Kaip teigiama 2011 m. Eurostato ataskaitoje, bendras nedarbo lygis ES 27 buvo 9,6 proc. Jaunimo (asmenų iki 25 metų) nedarbas sudarė 21 proc. Daugiausiai jaunų bedarbių yra Ispanijoje (43,6 proc.), Slovakijoje (36,6 proc.) ir Lietuvoje (35,2 proc.).

7.4 Stiprinti dvišalį ir regioninį politinį dialogą jaunimo užimtumo klausimais su ES strateginiais partneriais

7.4.1 EESRK mano, kad reikėtų glaudesnio dvišalio ir daugiadalio bendradarbiavimo su įvairiomis organizacijomis, pavyzdžiui, Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija (OECD), Viduržemio jūros sąjunga, Rytų Partnerystė, su Vakarų Balkanais ir ES palaikant santykius su Lotynų Amerikos ir Karibų jūros regiono šalimis ir su kitais pasaulio regionais, su kuriais būtų galima bendradarbiauti. Ypač svarbu bendradarbiauti dėl problemų, susijusių su jaunimu iš imigrantų šeimų.

7.5 Skatinti jaunuosius verslininkus plačiau naudoti Europos mikrofinansų priemone „Progress“

7.5.1 EESRK teigiamai vertina mikrofinansų priemonę – naują būdą skatinti verslumo dvasią ir kurti naujas darbo vietas mikroįmonėse⁽⁶⁾. Nors nebuvo planuojama plėsti šią priemonę naujojoje ES finansinėje programoje po 2013 m., EESRK nuomone, jeigu būtų pateikti šios priemonės naudingumo įrodymai, reikėtų pagalvoti apie jos finansavimo padidinimą.

7.5.2 Šiuo metu vykstantis struktūruotas dialogas su jaunimu parodė, kad savo verslą pradėti nusprendusiems jaunuoliams reikia specialios paramos dviejose srityse, į kurias būtina atsižvelgti: i) būtiną veiklos pradžios kapitalą ir ii) ugdomąjį vadovavimą, kuravimą ir pagalbą praktiniais klausimais.

7.6 Užtikrinti, kad per keturis mėnesius nuo mokyklos baigimo visi jaunuoliai pradėtų dirbti, pratęstų mokslus arba kad jiems būtų aktyvinimo priemonės, t. y. įgyvendinti „Jaunimo garantijų“ iniciatyvą

7.6.1 EESRK teigiamai vertina idėją parengti nacionalinio lygmens priemonę, kuri padėtų jaunimui įveikti kliūtis, susijusias su perėjimu iš mokslo į darbo rinką. Reikėtų pasidalinti kai kurių valstybių narių įgyta gera patirtimi. Siūlomos „Jaunimo garantijos“ ilgainiui galėtų nemažai prisidėti prie Europos socialinio modelio ir strategijos „Europa 2020“ tikslų.

7.7 Užtikrinti tinkamą teisių į socialines išmokas ir tikslinių aktyvinimo priemonių pusiausvyrą

7.7.1 EESRK pritaria abipusių išipareigojimų priemonei, įskaitant aktyvinimo priemones, skirtas jaunimui, kuriam gresia socialinė atskirtis, ir socialinės apsaugos sistemos moderniza-

vimui ir pan. Komitetas taip pat mano, kad reikia stiprinti gerovės sistemų aktyvinimo ir motyvavimo funkcijas, kad jaunuoliai ilgainiui netaptų priklausomi nuo pašalpų.

7.8 Segmentuotose darbo rinkose įvesti vieno tipo neterminuotas darbo sutartis ir pakankamai ilgą bandomąjį laikotarpį bei laipsniškai didėjančias socialinės apsaugos teises

7.8.1 Neterminuotų vieno tipo darbo sutarčių koncepcija galėtų būti viena iš priemonių mažinti nelygybę tarp tų, kurie naujai įsilieja į darbo rinką, ir tų, kurie į ją patekti negali. EESRK žino, kad valstybėse narėse padėtis, susijusi su jaunimo galimybėmis patekti į darbo rinką, labai skiriasi. Yra tokių nelanksčių sistemų, kuriose jaunimui apskritai sunku susirasti darbą. Kitose siūloma daugiau trumpalaikių sutarčių, kurios yra pernelyg lanksčios ir neužtikrina visapusiškų socialinių garantijų. EESRK pabrėžia, kad reikėtų patvirtinti tokias priemones, kurios užtikrintų stabilias darbo sutartis jaunimui ir jokių būdu nediskriminuotų dėl amžiaus, lyties ar kokios nors kitos priežasties.

8. Visapusiškas ES finansavimo programų potencialo išnaudojimas

8.1 Geriau informuoti apie ESF jaunimui teikiamą pagalbą ir visapusiškai išnaudoti šio fondo potencialą

8.1.1 EESRK džiaugiasi, kad komunikate svarbi vieta teikiama ESF lėšų panaudojimui. Derėdamasi su valstybėmis narėmis dėl biudžeto paskirstymo pagal naująją finansinę programą Europos Komisija turėtų ypatingą dėmesį skirti tam, ar yra pakankamai lėšų ESF iniciatyvoms, pirmiausia toms, kurios susijusios su jaunimu. Reikėtų pagalvoti apie galimybę daugiau dėmesio jaunimui skirti ir kitose programose.

8.2 Užtikrinti, kad fondas jau artimiausioje ateityje duotų naudą jaunimui ir būtų operatyviai panaudotas strategijos „Europa 2020“ tikslams pasiekti

8.2.1 EESRK mano, kad reikėtų pasistengti labiau išnaudoti ESF siūlomas galimybes. Kiti fondai į savo horizontaliuosius prioritetus taip pat turėtų įtraukti pirmiau nurodytus tikslus.

8.3 Peržiūrėti visas ES programas, kuriomis skatinamas edukacinis judumas ir švietimas šioje srityje

8.3.1 EESRK pritaria pasiūlymui organizuoti viešas konsultacijas, kad būtų galima įsitikinti, kaip mobilumas padeda mokytis. Komitetas atidžiai seks veiklą šioje srityje, pirmiausia atsižvelgdamas į būsimą finansinę programą.

⁽⁶⁾ EESRK nuomonė „Investicijos į žinias ir naujoves (Lisabonos strategija)“, OL C 256, 2007 10 27, p. 17–26.

8.3.2 Komisijos komunikate nekalbama apie Europos mokymosi programų įtaką aktyvaus pilietiškumo ir jaunimo dalyvavimo skatinimui. Akivaizdu, kad kokybiškas mokslas ir stipri darbo rinka prisideda prie augimo Europoje, tačiau šiuos veiksnius turi papildyti jaunimo dalyvavimo visuomenės gyvenime skatinimo priemonės, kad jaunimas prisiimtų atsakomybę už atitinkamą politiką ir jaustųsi įsipareigojęs prisidėti prie šių procesų. Su jaunimu dirbantys asmenys ir jaunimo organizacijos gali atlikti reikšmingesnę vaidmenį. Reikėtų daugiau galimybių suteikti pilietinei savanoriškai veiklai.

8.3.3 EESRK mano, kad dėl antikrizinių priemonių nereikėtų į šalį nustumti paramos neformaliajam mokymuisi, nes tokio mokymosi vaidmuo auga ir jau dabar jis tampa lemiamu jaunimo ateities ir augimo veiksniu.

8.4 *Išanalizuoti galimybę sukurti ES lygmens studentų paskolų sistemą, kuri padėtų skatinti tarptautinį studentų mobilumą*

8.4.1 EESRK atidžiai įvertins galimą šios priemonės naudą, palyginti su jau turimomis galimybėmis ir priemonėmis. Iš judumo programų vertinimo ataskaitų matyti, kad pagrindinės judumo didinimo kliūtys yra studijų finansavimas; norint veiksmingai skatinti judumo tikslą – 20 proc. iki 2020 m. – reikėtų teikti prioritetą galimybėms gauti stipendijas ir jų dydžiams. Reikia kruopščiai parengti ~~šių~~ paskolų suteikimo procedūrą ir apie ją informuoti jaunus žmones, nes svarbu visomis išgalėmis siekti, kad jaunimas neįklimptų į skolas.

2011 m. kovo 15 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Staffan NILSSON
